

1 אמר ליה הא ודאי. אמר ליה מה שמך, אמר ליה יוסי. אמר לון לתלמידיו דיקרון ליה רבי יוסי מארי
2 דעותרא ויקרא (רבי יוסי בעל העושר והכבוד).

3 יתיב ואתעסק באורייתא. ליומין הוה קאים קמיה. אמר ליה, רבי אן הוא עותרא (היכן הוא העושר
4 שהבטחתני)? אמר (רבי אבא) שמעמינה דלאו לשם שמים קא עביד (שהרי מבקש עשירות), ועאל
5 לאדריה ("להתפלל"). כדי שימות אותו תלמיד כיון שהיה עוסק שלא לשמה¹²²), שמע חד קלא דהוה
6 אמר, לא תענשיה דגברא רבה להוי. תב לגביה, אמר ליה תיב ברי תיב, ואנא יהיב לך עותרא (שב ולמד
7 ואני אתן לך עושר).

8 אדהכי אתא גברא חד ומאנא דפז בדיה (כוס שעשוי מ"פז", זהב מופז¹²³). אמר ליה רבי בעינא
9 למזכי באורייתא ואנא לא זכינא, ובעינא מאן דאשתדל בגיני דהא אית לי עותרא סגי. ובעינא למזכי
10 באורייתא ואנא יהיבנא עותרא (אתן עושר למי שיהיה מוכן ללמוד תורה לזכותי). אמר ליה לההוא רווק,
11 תשתדל באורייתא ודא יהבי לך עותרא, יהב ליה ההוא כסא דפז כו'.

12 יומא חד הוה יתיב (רבי יוסי) והוה בכי. אשכחיה רביה דהוה בכי, אמר ליה על מה קא בכית, אמר
13 ליה ומה מנחנא חיי דעלמא דאתי, בגין האי לא בעינא אלא למזכי לגבאי (אינני רוצה עוד לוותר על
14 הזכות דלימוד התורה בשביל עשירות). אמר (רבי אבא) השתא שמעמינה דהא לשם שמים קא עביד.
15 קרא ליה לההוא גברא (שנתן את ה"כסא דפז"), אמר ליה טול עותרך והב ליה ליתמי ולמסכני, ואנא
16 יהיבנא לך חולק יתיר באורייתא, בכל מה דאנן לעאן (תן עושרך עבור יתומים ועניים, ואני אתן לך חלק
17 נוסף בתורה, בכל מה שאנו עמלים). אהדר ליה רבי יוסי ההוא כסא דפז, ועד יומא לא אעדי שמיה. .
18 בן פזי. עד כאן סיפור הזהר.

19 כז. והנה, בסיפור זה ישנן כמה תמיהות:

20 א) מדוע רצה רבי אבא להעניש את רבי יוסי על שלמד תורה שלא לשמה - הרי אמרו חכמינו ז"ל¹²⁴
21 "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אף-על-פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה"?

22 ב) יתירה מזו: הרי רבי אבא הכריז בעצמו "מאן בעי עותרא. . ייתי וישתדל באורייתא", ולכן כאשר
23 בא רבי יוסי ואמר שרצונו ללמוד תורה "כדי שיהא לי עותרא", שלא לשמה, הסכים רבי אבא לכך,
24 ואם-כן מדוע שרבי אבא יתפלל עליו שיענש על כך? ואדרבה: אם מגיע עונש על הנהגה זו - היתכן
25 שרבי אבא הכשילו בכך?

26 ג) מדוע נשאר שמו של רבי יוסי "בן פזי" גם לאחר שהחזיר את ה"כסא דפז" - לכאורה, הרי זה
27 היפך הדין¹²⁵ שאסור לומר לבעל-תשובה או לגר "זכור מעשיך הראשונים"?

28 ואין לומר שבזה מדגישים את גודל מעלתו, שאף שבתחילה למד שלא לשמה, הנה לאחר כן התחיל
29 ללמוד לשמה - שהרי טעם זה שייך גם בבעל-תשובה וגר, ואף-על-פי-כן אסור לומר "זכור מעשיך
30 הראשונים".

31 ובמכל-שכן וקל-וחומר: גר - לפני שנתגייר, אין לו שום חיוב כלל בעיני תורה ומצוות, ולא עוד
32 אלא שאין לו חיוב כלל להתגייר, ואף-על-פי-כן אסור להזכיר לו את מעשיו הראשונים - אף שבאותו
33 זמן לא היה שום חסרון בכך. ועל-אחת-כמה-וכמה בנוגע ליהודי שלומד תורה שלא לשמה - שגם אז
34 יש עליו חיוב ללמוד לשמה, אלא שהתירו לו ללמוד שלא לשמה, מפני שעל-ידי-זה יבוא לבסוף ללימוד
35 לשמה - הרי בוודאי שאסור להזכיר לו שבעבר למד שלא לשמה, כאשר היה חייב ללמוד לשמה!

ס"כ. ה' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.

122 אור החמה - הובא בנצו"א לזהר שם.

123 ב"מ נח, ב - במשנה. רמב"ם ה' תשובה ספ"ז. ה'.

123 ראה יומא מד, סע"ב ואילך.

מכירה פי"ד הי"ג. טושו"ע חו"מ סרכ"ח ס"ד. שו"ע אדה"ז חו"מ
ה' אונאה כו' סכ"ח.

124 פסחים ג, ב. וש"נ. ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז. רמב"ם

ה' תשובה פ"י ה"ה. ה' ת"ת פ"ג ה"ה. טושו"ע יו"ד סרמ"ו